

فهرست

تست	درس نامه
۱۶	درس اول هدف زندگی ۷
۲۹	درس دوم پر پرواز ۲۲
۴۰	درس سوم پنجره‌ای به روشنایی ۳۵
۵۴	درس چهارم آینده روشن ۴۶
۶۵	درس پنجم منزلگاه بعد ۶۰
۷۶	درس ششم واقعه بزرگ ۷۰
۸۹	درس هفتم فرجام کار ۸۱
۱۰۱	درس هشتم آهنگ سفر ۹۵
۱۱۱	درس نهم دوستی با خدا ۱۰۶
۱۲۵	درس دهم یاری از نماز و روزه ۱۱۷
۱۳۵	درس یازدهم فضیلت آراستگی ۱۳۱
۱۴۴	درس دوازدهم زیبایی پوشیدگی ۱۴۰
۱۴۹	پاسخنامه تشریحی ۱۴۹
۱۸۳	پاسخنامه کلیدی ۱۸۳

درس هفتم

فرجام‌کار

مقدمهٔ درس

این درس به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود: (۱) جایگاه بهشتیان و جهنمیان را با توجه به آیات قرآن کریم و (۲) انواع رابطه میان عمل و پاداش و کیفر.

- در درس گذشته خواندیم که هنگام وقوع قیامت، چه حوادثی اتفاق می‌افتد و دادگاه عدل الهی، چگونه تشکیل می‌شود. در این درس می‌خواهیم با بهره‌مندی از قرآن کریم و سخنان معصومان، سرانجام و سرنوشت انسان را تا جایگاه ابدی دنبال کنیم و دریابیم:
- ۱- زندگی نیکوکاران و گناهکاران در آخرت، چگونه است؟
  - ۲- چه رابطه‌ای میان اعمال ما و پاداش و جزای آخرت، وجود دارد؟

سؤال کلیدی گفت‌وگوی بهشتیان و ملائکه چیست؟

۱- جایگاه نیکوکاران

این‌جا بهشت است! جایی که پس از پایان حسابرسی، نیکوکاران و رستگاران را به سوی آن راهنمایی می‌کنند؛ بهشت آمادهٔ استقبال و پذیرایی از آن‌هاست و چون بهشتیان سر رسند، درهای آن را به روی خود گشوده می‌بینند. بهشت هشت در دارد که بهشتیان از آن درها وارد می‌شوند. یک در مخصوص پیامبران و صدیقان، یک در مخصوص شهیدان و درهای دیگر برای گروه‌های دیگر است. از هر دری فرشتگان برای استقبال به سوی آنان می‌آیند و به بهشتیان سلام می‌کنند و می‌گویند: خوش آمدید؛ وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید. بهشتیان می‌گویند خدای را سپاس که به وعدهٔ خود وفا و این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد. هر یک از بهشتیان در درجه‌ای خاص از بهشت قرار می‌گیرند.

بهتر بدانیم

- توجه کنید درهای بهشت قبل از رسیدن بهشتیان باز است و این‌طور نیست که بهشتیان به بهشت برسند و درهای بهشت باز شود.
- به مقایسهٔ زیر توجه کنید:

سخن فرشتگان به بهشتیان در قیامت	سخن فرشتگان به بهشتیان در برزخ
خوش آمدید، وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید.	سلام بر شما وارد، بهشت شوید به خاطر اعمالی که انجام دادید.

سؤال کلیدی بالاترین نعمت بهشت چیست؟

هر چه دل‌هایشان تمنا کند و دیدگانشان را خوش آید، آماده می‌بینند. خدا را سپاس می‌گویند که حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی، دور کرده است. علاوه بر این، بالاترین نعمت بهشت، یعنی رسیدن به مقام خشنودی خدا را برای خود می‌یابند و از این رستگاری بزرگ مسرورند.

سؤال کلیدی چرا بهشت دارالسلام است؟

بهشتیان با خدا هم صحبت‌اند و به جمله «خدا یا! تو پاک و منزهی» مترنم‌اند. بهشت برای آنان سرای سلامتی (دارالسلام) است؛ یعنی هیچ نقصانی، اندوهی، غصه‌ای، ترسی، بیماری‌ای، جهلی، مرگ و هلاکتی و خلاصه، هیچ ناراحتی و رنجی در آن جا نیست. نعمت‌های دائمی آن هیچ‌گاه خستگی و سستی نمی‌آورد. در آن جا انسان همیشه شاداب و سرحال است و همواره احساس طراوت و تازگی می‌کند. دوستان و همنشینان انسان در آن جا، پیامبران، راستگویان، شهیدان و نیکوکاران‌اند و آنان چه نیکو همنشینانی هستند.

زنان و مردان بهشتی در زیباترین و جوان‌ترین صورت و قیافه در بهشت به سر می‌برند. زندگی آنان سرشار از عشق، لذت و سرور است.

همسران بهشتی خوش‌رفتار و زیبارو، جوان و شاداب، پاک و طاهر، خوش و خرم، پیوسته عاشق و خرسند از همسر خود هستند.

تدبر

با تدبر در ترجمه آیات زیر بگویید که اگر ما هم بخواهیم در زمره بهشتیان باشیم باید در دنیا چگونه زندگی کنیم؟

- ۱) امروز روزی است که راستی راستگویان به آن‌ها سود بخشد، برای آن‌ها باغ‌هایی از بهشت است. (مائده، ۱۱۹)
- ۲) و شتاب کنید برای رسیدن به آموزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان‌ها و زمین است و برای متقیان آماده شده است؛ همان‌ها که در زمان توانگری و تنگدستی، انفاق می‌کنند و خشم خود را فرومی‌برند و از خطای مردم می‌گذرند و خدا نیکوکاران را دوست دارد و آن‌ها که وقتی مرتکب عمل زشتی می‌شوند، یا به خود ستم می‌کنند، به یاد خدا می‌افتند و برای گناهان خود طلب آمرزش می‌کنند. (آل عمران، ۱۳۵ - ۱۳۳)
- ۳) و آن‌ها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند و آن‌ها که به راستی ادای شهادت کنند و آن‌ها که بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ‌های بهشتی گرامی داشته می‌شوند. (معاдж، ۳۵ - ۳۲)

- پاسخ: ۱- باید در دنیا راستگو و صادق باشیم و از دروغ‌گویی بپرهیزیم. (آیه ۱۱۹ سوره مائده: «امروز روزی است که راستی راستگویان ...»)
- ۲- الف) باید در دنیا از اموالمان انفاق کنیم، ب) خشم خود را کنترل کنیم، ج) خطای دیگران را ببخشیم، د) نیکوکار باشیم و ه) اگر گناه کردیم به یاد خدا باشیم و از او طلب آمرزش کنیم. (آیات ۱۳۳ تا ۱۳۵ سوره آل عمران: «و شتاب کنید برای رسیدن به ...»)
- ۳- باید الف) امانت‌دار باشیم، ب) به عهد خود وفا کنیم، ج) شهادت دروغ ندهیم و د) به نماز توجه کنیم (نماز را در وقت معین برپا داریم). (آیات ۳۲ تا ۳۵ سوره معارج: «و آن‌ها که امانت‌ها و عهدها ...»)

مائده، ۱۱۹

«امروز روزی است که راستی راستگویان به آن‌ها سود بخشد، برای آن‌ها باغ‌هایی از بهشت است.»^۱

مفهوم آیه: بهشت پاداش راستگویان است.

پیام آیه

- ۱ طرف زمانی تحقق آیه، قیامت است و این آیه اشاره به بهشت اخروی دارد.
- ۲ بهشت، سودی است که نصیب راستگویان می‌شود.
- ۳ اگر می‌خواهیم بهشتی شویم باید صادق و راستگو باشیم و از دروغ بپرهیزیم.

۱- بهتر است صورت عربی آیه ۱۱۹ سوره مائده را هم بدانید: «يَوْمَ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ»

«و شتاب کنید برای رسیدن به آموزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان‌ها و زمین است و برای متقیان آماده شده است؛ همان‌ها که در زمان توانگری و تنگدستی، انفاق می‌کنند و خشم خود را فرومی‌برند و از خطای مردم می‌گذرند و خدا نیکوکاران را دوست دارد و آن‌ها که وقتی مرتکب عمل زشتی می‌شوند، یا به خود ستم می‌کنند، به یاد خدا می‌افتند و برای گناهان خود طلب آموزش می‌کنند.»^۱

مفهوم آیات: ویژگی‌های بهشتیان در دنیا

پیام‌آیه

- ۱ این آیه اشاره به بهشت اخروی دارد.
- ۲ برای توبه‌کردن و رسیدن به آموزش پروردگار باید شتاب کنیم. ابتدا باید به خاطر گناهانمان از خدا آموزش بطلبیم و پاک شویم، سپس پرهیزگار (باتقوا) باشیم (علت) تا به بهشت برسیم (معلول).
- ۳ انفاق کردن ربطی به ثروت ندارد، بلکه انسان سخاوتمند حتی در فقر و تنگدستی نیز انفاق می‌کند.
- ۴ بهشتیان خشم خود را فرومی‌برند و خطای همه مردم را می‌بخشند و به عبارتی «کظم غیظ» می‌کنند.
- ۵ اگر می‌خواهیم خداوند ما را دوست بدارد (الف) باید نیکوکار باشیم؛ (ب) یعنی انفاق کنیم و (ج) خشم خود را فروبریم و (د) خطای دیگران را ببخشیم. (شروط جلب محبت خدا)
- ۶ افراد پرهیزگار نیز ممکن است دچار گناه شوند، اما بلافاصله به یاد خدا می‌افتند، استغفار می‌کنند و از خداوند آموزش می‌طلبند.
- ۷ گناه‌کردن، ظلم به خود است، زیرا انسان با انجام گناه خود را از خداوند و محبت او دور می‌کند.

معارج ، ۳۲ - ۳۵

«و آن‌ها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند و آن‌ها که به راستی ادای شهادت کنند و آن‌ها که بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ‌های بهشتی گرامی داشته می‌شوند.»^۲

مفهوم آیات: ویژگی‌های بهشتیان در دنیا

پیام‌آیه

- ۱ این آیه اشاره به بهشت اخروی دارد.
- ۲ ویژگی‌های بهشتیان: ۱- به عهد و پیمانی که بسته‌اند، وفا می‌کنند، ۲- شهادت دروغ نمی‌دهند و ۳- به نماز خود توجه می‌کنند و هیچ‌گاه نماز را ترک نمی‌کنند.
- ۳ بهشتیان گرامی داشته می‌شوند، یعنی مورد تکریم قرار می‌گیرند.

جمع‌بندی و نکات

یک در مخصوص پیامبران و صدیقان (راستگوبان)	از قبل باز است.	درهای بهشت
■ دقت کنید پیامبران و صدیقان از یک در وارد بهشت می‌شوند.	تعدادشان هشت عدد است.	
یک در مخصوص شهیدان		بهشت اخروی
درهای دیگر مخصوص گروه‌های دیگر		
	به بهشتیان سلام می‌کنند.	نگهبانان بهشت
	به بهشتیان وعده می‌دهند که همیشه در بهشت به سلامتی و امنیت خواهند بود.	
	بهشت اخروی جاودان است.	نعمت‌های بهشت
	بالاترین نعمت، خشنودی خداوند است که رسیدن به آن، رستگاری بزرگ است.	
	بهشت سرای سلامتی (دارالسلام) است (معلول = نتیجه) زیرا در آن هیچ نقصانی، اندوهی و ... خلاصه هیچ ناراحتی و رنجی نیست. (علت)	دائمی‌اند. (جاودانگی نعمت‌های بهشت)

۱- بهتر است صورت عربی آیات ۱۳۳ تا ۱۳۵ سوره آل عمران را هم بدانید: «و سَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَ جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَ الْاَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يَنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ وَ الْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَ الْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ * وَ الَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ وَ اسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ»
 ۲- بهتر است صورت عربی آیات ۲۲ تا ۳۵ سوره معارج را بدانید: «وَ الَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَ عَهْدِهِمْ رَاعُونَ * وَ الَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ * وَ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ * أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ»

سؤال کلیدی دوزخیان در قیامت حسرت چه چیزهایی را می‌خورند؟**۲- جایگاه دوزخیان**

پس از پایان محاکمه، دوزخیان گروه‌گروه به سوی جهنم رانده می‌شوند و در حالی که در غل و زنجیر بسته شده‌اند، در جایگاهی تنگ افکنده می‌شوند.

آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است. این آتش حاصل عمل خود انسان‌هاست و برای همین، از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد. در این حال، ناله حسرت دوزخیان بلند می‌شود و می‌گویند: «ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم. ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی‌کردیم. او ما را از یاد خدا بازداشت. دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهی‌هایی که در دنیا کردیم!»

بهبودنیم

حسرت‌های دوزخیان در قیامت را در درس گذشته بررسی کردیم و بر مبنای آن‌ها راهکارهای دوزخی‌نشدن را برشمردیم. توجه کنید بیان این حسرت‌ها در مرحله دوم قیامت و پس از آگاهی از نامه اعمال است.

سؤال کلیدی چرا خداوند درخواست دوزخیان برای بازگشت به دنیا را رد می‌کند؟

آنان به خداوند می‌گویند: پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم. ما را از این‌جا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم.

پاسخ قطعی خداوند این است که آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست به راه آید؟ ما می‌دانیم اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می‌گیرید.

سؤال کلیدی نقش شیطان در گمراهی دوزخیان چه بوده است؟

آنان گاهی دیگران را مقصر می‌شمارند و می‌گویند: شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند. شیطان می‌گوید: من فقط شما را فراخواندم و شما نیز مرا پذیرفتید. مرا ملامت نکنید، خود را ملامت کنید.

سؤال کلیدی پاسخ فرشتگان به دوزخیان در قیامت چیست؟

به نگهبانان جهنم رومی‌آوردند تا آن‌ها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند؛ ولی فرشتگان می‌گویند: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ آنان می‌گویند: بلی! فرشتگان نیز تقاضای آن‌ها را نمی‌پذیرند و درخواستشان را بی‌جا می‌دانند.

بهبودنیم

سؤال فرشتگان از دوزخیان در قیامت	سؤال فرشتگان از دوزخیان در برزخ
مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟	(۱) شما در دنیا چگونه بودید؟ (۲) مگر زمین خدا وسیع نبود که مهاجرت کنید؟
توجیه دوزخیان برای گناهکاریشان در قیامت	توجیه دوزخیان برای گناهکاریشان در برزخ
شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند.	ما در سرزمین خود تحت فشار و مستضعف بودیم.

جمع‌بندی و نکات

- ← آتش جهنم نتیجه عمل خود انسان‌ها است. ← به همین دلیل از درون جان جهنمیان شعله می‌کشد.
- ← جهنم اخروی ← دوزخیان به خاطر کوتاهی‌هایشان در دنیا افسوس می‌خورند.
- ← آن‌ها فراموش کردن یاد خدا را نتیجه (معلول) انتخاب دوست بد (علت) می‌دانند.

مکالمهٔ دوزخیان با خداوند، شیطان و فرشتگان در قیامت			
گوبندهٔ سخن	سخن	مخاطب سخن	پیام‌ها
دوزخیان	پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم. ما را از این جا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام دهیم.	خداوند	<ul style="list-style-type: none"> در قیامت امکان انجام عمل وجود ندارد به همین دلیل دوزخیان درخواست بازگشت به دنیا را دارند. دوزخیان به خاطر انجام ندادن عمل صالح افسوس می‌خورند.
خداوند	آیا در دنیا به اندازهٔ کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست به راه آید؟ ما می‌دانیم اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را در پیش می‌گیرید.	دوزخیان	<ul style="list-style-type: none"> پاسخ خداوند به درخواست دوزخیان به دو دلیل منفی است: <ol style="list-style-type: none"> ۱- خداوند در دنیا به آن‌ها عمر کافی داده تا هدایت شوند. ۲- خداوند به دروغ‌گویی آن‌ها در مورد انجام عمل صالح در دنیا آگاه است.
دوزخیان	شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند.	خداوند	<ul style="list-style-type: none"> در دادگاه عدل الهی راه اعتراض بسته نیست.
شیطان	خداوند به شما وعدهٔ راست داد و من به شما وعدهٔ دروغ دادم؛ اما من بر شما تسلطی نداشتم. من فقط شما را فراخواندم و شما نیز این دعوت مرا پذیرفتید. مرا ملامت نکنید، خود را ملامت کنید.	دوزخیان	<ul style="list-style-type: none"> انسان در دنیا اختیار دارد و مسیر زندگی‌اش را خودش انتخاب می‌کند به همین دلیل مسئول سرنوشت خویش است و نمی‌تواند گناهانش را به گردن دیگری بیندازد. شیطان تنها عامل بیرونی انسان برای دعوت به گناه است و عامل اصلی انجام گناه، خود انسان می‌باشد.
فرشتگان	مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟	دوزخیان	<ul style="list-style-type: none"> خداوند با ارسال پیامبران با دلایل روشن، حجت را بر انسان‌ها تمام کرده و اگر انسان راه گمراهی را برگزیند، نمی‌تواند عذری بیاورد یا تقاضای تخفیف در عذاب کند.
دوزخیان	بلی	فرشتگان	دوزخیان می‌پذیرند که مستحق عذاب الهی هستند.

تدبر

ترجمهٔ آیات زیر به توصیف برخی از ویژگی‌های جهنمیان می‌پردازد. با تدبر در آن‌ها بیان کنید که چه زمینه‌هایی می‌تواند شما را به سوی جهنم بکشاند؟ آن‌ها را بیابید و برنامه‌ای برای از بین بردن آن زمینه‌ها تنظیم کنید.

(۱) جهنمیان می‌گویند: ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم؛ همراه بدکاران غرق در معصیت خدا می‌شدیم و روز رستاخیز را تکذیب می‌کردیم. (مدثر، ۴۶ - ۴۳)

(۲) برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی که مرگ یکی از آن‌ها فرارسد می‌گوید: الان توبه کردم، توبه نیست و این‌ها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کردیم. (نساء، ۱۸)

(۳) (جهنمیان) پیش از این (در دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌ورزیدند. (واقعه، ۴۶ - ۴۵)

پاسخ: الف) ترک نماز، ب) کمک نکردن به محرومان، ج) همراهی با بدکاران در انجام گناه و د) تکذیب روز قیامت از زمینه‌های جهتمی‌شدن است. (آیات ۴۳ تا ۴۶ سورهٔ مدثر: «جهنمیان می‌گویند: ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم...»)

انجام کارهای زشت (گناهان) و تأخیر انداختن توبه تا زمان مرگ از زمینه‌های جهتمی‌شدن است. (آیهٔ ۱۸ سورهٔ نساء: «برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند...») سرگرم کامرانی و نازپروردگی بودن و اصرار در انجام گناهان بزرگ (کبیره) از زمینه‌های جهتمی‌شدن است. (آیات ۴۵ تا ۴۶ سورهٔ واقعه: «جهنمیان) پیش از این (در دنیا) مست و مغرور...»)

مدثر، ۴۳ تا ۴۶

«جهنمیان می‌گویند: ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم؛ همراه بدکاران غرق در معصیت خدا می‌شدیم و روز رستاخیز را تکذیب می‌کردیم.»^۱

مفهوم آیه: ویژگی‌های جهتمیان در دنیا

۱- بهتر است صورت عربی آیات ۴۳ تا ۴۶ سورهٔ مدثر را بدانید: «قالوا لم نك من المُضَلِّين * و لم نك نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ * و كُنَّا نَحْوُ مَعَ الْخَائِفِينَ * و كُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ»

پیام آیه

- ۱ این آیه مربوط به جهنم اخروی (قیامت = رستاخیز) است.
- ۲ جهنمیان به خاطر اعمالشان مورد بازخواست و سؤال قرار می‌گیرند.
- ۳ جهنمیان به دلیل استمرار در انجام کارهای زشتشان به دوزخ می‌روند.
- ۴ اعمال زشت جهنمیان: الف) ترک نماز، ب) ترک انفاق، ج) همراهی با بدکاران در گناه و د) تکذیب معاد
- ۵ دوست و همراه بد از زمینه‌های جهنمی شدن است. (جهنمیان همراه بدکاران در گناه و معصیت بودند).

نساء، ۱۸

«برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی که مرگ یکی از آن‌ها فرارسد می‌گوید: الان توبه کردم، توبه نیست و این‌ها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کردیم.»^۱

مفهوم آیه: ویژگی جهنمیان

پیام آیه

- ۱ انجام گناهان زیاد، توفیق توبه را از گناهکار می‌گیرد.
- ۲ توبه زمانی ارزشمند است که پیش از مرگ انجام شود.
- ۳ کسانی که پیش از مرگ به خاطر گناهانشان توبه نکنند (علت)، عذابی دردناک خواهند داشت (معلول).
- ۴ در هنگام مرگ آگاهی‌های انسان افزایش می‌یابد و هنگامی که از زشتی گناهانش آگاه می‌شود، توبه می‌کند. پس این آیه بیانگر ویژگی وجود شعور و آگاهی برای روح در برزخ است.

بهتر بدانیم

آیه «حتی اذا جاء احدهم الموت قال رب ارجعون لعلى عمل صالحاً فيما تركت: هنگامی که مرگ یکی از آنان فرامی‌رسد می‌گویند: پروردگارا مرا بازگردان تا عمل صالح انجام دهم» نیز بیانگر آگاهی انسان از اعمالش پس از مرگ بوده و به همین دلیل درخواست بازگشت به دنیا می‌کند. پس با آیه ۱۸ سوره نساء: «برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی که مرگ یکی از آن‌ها فرارسد، می‌گوید: الان توبه کردم ...» هم‌مفهوم است.

واقعه، ۴۵ - ۴۶

«(جهنمیان) پیش از این (در دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌ورزیدند.»^۲

مفهوم آیه: ویژگی‌های جهنمیان

پیام آیه

- ۱ این آیه بیانگر اوضاع گناهکارانی است که در دنیا غرق در نعمت‌ها و مرقه بودند.
- ۲ دو دلیل جهنمی شدن: ۱- سرگرم کامرانی و نازپروردگی بودن و ۲- اصرار در انجام گناهان کبیره
- ۳ رفاه‌طلبی و نازپروردگی زمینه را برای انجام گناهان بزرگ فراهم می‌کند.

سؤال کلیدی و ویژگی‌های رابطه قراردادی میان عمل و پاداش و کیفر چیست؟

رابطه میان عمل و پاداش و کیفر

از سؤال‌های قابل توجه این است که رابطه اعمال دنیایی با جزا و پاداش اخروی چگونه است؟
رابطه میان عمل و جزای آن، سه گونه است:

۱- قراردادی: گاهی پاداش و کیفر براساس مجموعه‌ای از قراردادها تعیین می‌شود؛ مانند این‌که اگر کارگر در طول روز، کار معینی را انجام دهد، دستمزد مشخصی در برابر آن کار دریافت می‌کند. هم‌چنین اگر کسی مرتکب جرمی شود، مطابق با قوانین

۱- بهتر است صورت عربی آیه ۱۸ سوره نساء را بدانید:

«وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

۲- بهتر است صورت عربی آیات ۴۵ و ۴۶ سوره واقعه را بدانید: «أَتَاهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذٰلِكَ مُتْرَفِينَ * وَكَانُوا يُصْرَفُونَ عَلَى الْجَنَّةِ الْعَظِيمِ»

و مقررات به پرداخت جریمه نقدی یا زندان و نظایر آن محکوم می‌شود. رابطه میان آن کارها و این گونه پاداش‌ها و کیفرها، یک رابطه قراردادی است و انسان‌ها می‌توانند با وضع قوانین جدید این رابطه‌ها را تغییر دهند؛ برای مثال، اگر کیفر جرمی زندان است، آن را به پرداخت جریمه نقدی تبدیل کنند. آن چه در این جا اهمیت دارد، تناسب میان جرم و کیفر است تا عدالت برقرار گردد.

کلیدواژه‌ها: تغییرپذیری - تناسب میان جرم و عمل - برقراری عدالت

سؤال کلیدی انسان در برابر رابطه طبیعی میان عمل و نتیجه آن باید چگونه واکنش نشان دهد؟

۲- نتیجه طبیعی خود عمل: گاهی پاداش و کیفر محصول طبیعی خود عمل است و انسان‌ها نمی‌توانند آن را تغییر دهند، بلکه باید خود را با آن هماهنگ کنند و با آگاهی کامل از آن برنامه‌ریزی زندگی خود را تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنند؛ مثلاً اگر کسی سیگار بکشد و بهداشت را رعایت نکند، به امراض گوناگونی مبتلا می‌شود. هم‌چنین اگر کسی اهل مطالعه و تحقیق باشد، به طور طبیعی به علم و آگاهی دست می‌یابد یا اگر روزانه ورزش کند، به سلامت و تندرستی خود کمک کرده است.

کلیدواژه‌ها: تغییرناپذیری - هماهنگ کردن خود با آن

جمع‌بندی و نکات

- ۱ روابط قراردادی
  - پاداش و کیفر اعمال براساس مجموعه‌ای از قراردادها و قوانین تعیین می‌شود.
  - با وضع قراردادها و قوانین جدید می‌توان رابطه میان اعمال و پاداش‌ها و کیفرها را تغییر داد.
  - آن چه اهمیت دارد، وجود تناسب میان جرم و کیفر است تا عدالت برقرار شود.
- ۲ نتیجه طبیعی خود عمل
  - پاداش و کیفر نتیجه (محصول) طبیعی خود عمل است.
  - نمی‌توان این پاداش و یا کیفر را تغییر داد.
  - باید خودمان را با آن تطبیق بدهیم (هماهنگ کنیم)، برنامه‌ریزی زندگی خود را تنظیم کنیم و سعادت زندگی‌مان را تأمین کنیم.

بهبودانیم

روابط قراردادی	روابط طبیعی	
✓	✗	تغییرپذیری
✗	✓	تطبیق‌پذیری

سؤال کلیدی اعمال چند جنبه دارند و در قیامت چگونه مجسم می‌شوند؟

۳- تجسم خود عمل: نوع دیگری از رابطه میان عمل و پاداش و کیفر وجود دارد که عمیق‌تر و کامل‌تر از دو نوع قبلی است. همان‌طور که در بحث از نامه عمل دیدیم، آن چه انسان با خود به قیامت می‌برد، باطن اعمالی است که اکنون در این دنیا قابل مشاهده نیست. هر عملی یک جنبه ظاهری و یک جنبه باطنی دارد. جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می‌رود؛ اما جنبه باطنی هرگز از بین نمی‌رود و در روح هر انسانی باقی می‌ماند. بنابراین، هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می‌دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت‌بخش یا دردآور مجسم می‌شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می‌بیند. پس آن چه در روز قیامت به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می‌شود، عین عمل ماست. به عنوان مثال، کسی که ربا می‌خورد و یا مال یتیمی را به ناحق تصاحب می‌کند، اگر باطن و چهره واقعی این عمل او در همین دنیا برملا شود، همگان خواهند دید که او در حال خوردن آتش است؛ اما در این دنیا این آتش آشکار نمی‌شود و هنگامی که او وارد جهان آخرت می‌شود و پرده‌ها کنار می‌رود، حقیقت و باطن عمل عیان می‌گردد و آتش از درون او زبانه می‌کشد.

کلیدواژه‌ها: باطن عمل - تجسم خود عمل

نساء، ۱۰

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ ..... أَمْوَالِ الْيَتَامَى ظُلْمًا ..... كَسَانِي كَمَا يَأْكُلُونَ
 أَمْوَالِ الْيَتَامَى ظُلْمًا ..... جز این نیست که آتشی در شکم خود فرو می‌برند
 إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ..... و به زودی در آتشی فروزان درآیند.
 وَ سَيَصْلُونَ سَعِيرًا

مفهوم آیه: تجسم عمل در قیامت

پیام آیه

«یاکلون فی بطونهم ناراً»
«سَيَصْلُونَ سَعِيرًا»

۱ کسانی که در دنیا مال یتیمی را به ناحق می‌خورند، حقیقت عملشان این است که آتش می‌خورند.

۲ در قیامت حقیقت این عمل را می‌بینند و این آتش از درون جان آن‌ها زبانه می‌کشد.

۳ چون آتش جهنم، حاصل عمل خود انسان‌هاست، از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد.

۴ یکی از تفاوت‌های میان دنیا و آخرت این است که در دنیا، باطن عمل قابل مشاهده نیست؛ اما در آخرت، باطن اعمال مجسم می‌شود.

۵ دقت کنید ظرف تحقق (زمان وقوع) عبارت «انّ الذین یاکلون اموال الیتامی» در دنیا است.

جمع‌بندی و نکات

- ۳ تجسم خود عمل
- کامل‌ترین نوع رابطه میان عمل و پاداش یا کیفر آن است.
- آن‌چه به عنوان پاداش و کیفر در قیامت به ما داده می‌شود، عین عمل ماست.
- اعمال یک جنبه ظاهری و یک جنبه باطنی دارند.
- باطن اعمال در دنیا قابل مشاهده نیست، اما در قیامت به صورت زشت یا زیبا مجسم می‌شود و ما آن را می‌بینیم.

سؤال کلیدی تنها همنشین انسان پس از مرگ چیست؟

رسول خدا ﷺ در ضمن نصیحتی که به یکی از یاران خود می‌کرد، فرمود:
«برای تو ناچار همنشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی‌گردد و با تو دفن می‌شود... آن‌گاه آن همنشین در رستاخیز با تو برانگیخته می‌شود و تو مسئول آن هستی. پس دقت کن، همنشینی که انتخاب می‌کنی، نیک باشد؛ زیرا اگر او نیک باشد، مایه انس تو خواهد بود و در غیر این صورت، موجب وحشت تو می‌شود. آن همنشین، کردار توست.»
بنابراین در عرصه قیامت، تصویر اعمال انسان یا گزارشی از عمل انسان نمایش داده نمی‌شود؛ بلکه خود عمل نمایان می‌شود و هر کس عین عمل خود را می‌بیند.

نکات حدیث

- ۱ اعمال ما هرگز از ما جدا نمی‌شوند.
- ۲ اگر اعمالمان نیک باشد (علت)، در رستاخیز مایه انس ما (نتیجه = معلول) و در غیر این صورت، موجب ترس و وحشت ما خواهد بود.
- ۳ در قیامت، هر کس عین عمل خود را می‌بیند.

بهترین‌تیم

حدیث پیامبر ﷺ: «برای تو ناچار همنشینی خواهد بود که...» و آیه «انّ الذین یاکلون اموال الیتامی ظلماً...» هر دو بیانگر ظاهرشدن باطن و حقیقت عمل در قیامت بوده و هم‌مفهوم‌اند.

اندیشه و تحقیق

۱- چرا در کیفر و مجازات اخروی ظلم راه ندارد؟

پاسخ: در قیامت به این دلیل که خود عمل به صورت مجازات ظاهر می‌شود، ظلم معنایی ندارد. در حالی که در مجازات‌های قراردادی، امکان ظلم و بی‌عدالتی وجود دارد.

۲- چه تفاوت‌هایی میان ویژگی‌های آخرت با دنیا و برزخ وجود دارد؟ آن تفاوت‌ها را در جدولی مانند جدول زیر تنظیم کنید.

پاسخ:

شماره	دنیا	برزخ	آخرت
۱	محل عمل است.	محل عمل نیست.	محل عمل نیست.
۲	پرونده عمل باز است.	پرونده عمل باز است.	پرونده عمل بسته است.
۳	آگاهی انسان از اعمال خود محدود است.	آگاهی انسان از اعمال خود نسبت به دنیا بیش‌تر می‌شود.	انسان از اعمال خود کاملاً آگاه است.
۴	برخی پاداش‌ها و کیفرها قراردادی و طبیعی است.	بخشی از پاداش و کیفر انسان در بهشت و جهنم برزخی داده می‌شود.	پاداش‌ها و کیفرها تجسم خود عمل است.
۵	امکان بی‌عدالتی و ظلم در مجازات‌ها وجود دارد.	-	امکان ظلم و بی‌عدالتی در مجازات‌ها وجود ندارد.

۳- رسول خدا ﷺ فرمود: «الدُّنْيَا مَرْزَعَةُ الْآخِرَةِ».

یک کشاورز ماهر برای این که زراعت پرمحصولی داشته باشد، پنج شرط را رعایت می کند:

- ۱- زمین مناسب انتخاب می کند. ۲- بذر سالم تهیه می کند. ۳- زمین را به موقع آبیاری و از کودهای مناسب استفاده می کند.
- ۴- زمین را از علف های هرز پاک می کند. ۵- مواظب است که آفات و حیوانات به کشت او ضرر نرسانند.

اگر «دل» بهترین و مناسب ترین زمین برای کشت محصول آخرت است، چهار شرط دیگر کدامند؟

- ۱- بذر سالم، استعدادها و گرایش های انسان به خیر و نیکی و عوامل رشد است.
- ۲- آبیاری و تغذیه مناسب، انجام عمل صالح است.
- ۳- پاک کردن زمین از علف های هرز، همان دوری و پاک شدن از گناهان است.
- ۴- محافظت در برابر آفات و حیوانات همان جلوگیری از وسوسه های شیطان و نفس اماره است.

راهنمایی

- ① گفت و گویی را که در متن درس میان دوزخیان، خداوند، شیطان و فرشتگان صورت گرفته، به ترتیب بیاموزید.
- ② نکات کلیدی هر دسته از روابط میان عمل و پاداش و کیفر آن را بدانید.

پرسش های چهارگزینه ای

- ۳۰۸- بالاترین درجه بهشت که «بهشتیان در آن جا با خدا هم صحبت اند» کدام است و آنان به چه جمله ای مترنم اند؟ (فارج ۹۸)
- ۱) دارالسلام و رستگاری - خدایا تو پاک و منزهی.
  - ۲) لقا و خشنودی خداوند - خدایا تو پاک و منزهی.
  - ۳) دارالسلام و رستگاری - ستایش خدای را که وعده اش را محقق گردانید. (۴) لقا و خشنودی خداوند - ستایش خدای را که وعده اش را محقق گردانید.
- ۳۰۹- کدام مورد، چگونگی رابطه عمل با پاداش و کیفر را بیان می کند؟ (تپیری ۹۸)
- ۱) در رابطه قراردادی، عدالت برقرار می گردد و تناسب میان جرم و کیفر برقرار است.
  - ۲) در عرصه قیامت، تصویر اعمال انسان یا گزارشی از عمل انسان نمایش داده می شود.
  - ۳) در رابطه تجسم عمل، آن چه انسان با خود به قیامت می برد، ظاهر و باطن اعمال با هم است.
  - ۴) آن جا که پاداش و کیفر محصول طبیعی خود عمل است، انسان ها نمی توانند آن را تغییر دهند.
- ۳۱۰- انسان خردمند از حدیث نبوی «الدنیا مزرعة الآخرة» کدام مطلب را خواهد آموخت؟ (انسانی ۹۸)
- ۱) سرنوشت ابدی انسان ها براساس رفتار کنونی آنها تعیین می شود.
  - ۲) قلب انسان بهترین و مناسب ترین زمین برای کشت محصول دنیا است.
  - ۳) هدف از خلقت انسان، عبادت و بندگی خدا و رسیدن به مقام قرب اوست.
  - ۴) لازمه پیمودن راه سعادت، عهد و پیمان با خدا در مسیر بندگی و رضایت اوست.
- ۳۱۱- کدام مورد، به ترتیب رفتار انسان را در برابر رابطه عمل با پاداش و کیفر طبیعی و قراردادی نشان می دهد؟ (هنر ۹۸)
- ۱) می تواند با وضع قوانین جدید، رابطه ها را تغییر دهد - باید خود را با آن هماهنگ کند.
  - ۲) باید خود را با آن هماهنگ کند - می تواند با وضع قوانین جدید رابطه ها را تغییر دهد.
  - ۳) با افزایش آگاهی خود، نتیجه را تغییر دهد - باید خود را با آن هماهنگ کند.
  - ۴) انسان نمی تواند آن را تغییر دهد - با افزایش آگاهی، خود را با آن تنظیم کند.
- ۳۱۲- این حقیقت که «لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» در آیه شریفه چگونه تأکید و تأیید شده و خداوند عذاب دردناک را برای چه کسانی فراهم نموده است؟ (ریاضی ۹۷ با تغییر)
- ۱) هدفدار بودن خلقت از آفریننده ای حکیم - آنانی که مست و مغرور نعمت اند.
  - ۲) هدفدار بودن خلقت از آفریننده ای حکیم - زشتکارانی که به هنگام مرگ توبه می کنند.
  - ۳) نبود شبهه در صداقت گوینده - آنانی که مست و مغرور نعمت اند.
  - ۴) نبود شبهه در صداقت گوینده - زشتکارانی که به هنگام مرگ توبه می کنند.
- ۳۱۳- پرهیزکاران کدام پاداش را پس از ورود به بهشت الهی و حمد و سپاس خداوند متعال بیان می نمایند؟ (هنر ۹۷ با تغییر)
- ۱) این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد.
  - ۲) نعمت های دائمی بهشت ملال آور نیست.
  - ۳) در باغ های بهشتی گرامی داشته می شوند.
  - ۴) بهشت آماده استقبال از آنهاست.

۳۱۴- انسان‌ها در مقابل پاداش و کیفری که محصول طبیعی خود عمل است، چه وظیفه‌ای دارند؟

- (۱) باید خود را با آن تطبیق دهند و با آگاهی کامل از آن سود برند.
- (۲) با افزایش دانش آن را تغییر دهند و سعادت خویش را تأمین نمایند.
- (۳) هرگونه اقدام مخالف آن را ممنوع سازند و بدون همراهی، از آن استفاده کنند.
- (۴) آن را بپذیرند و در هنگامی که غیرعادلانه باشد، با وضع قوانین آن را کنترل نمایند.

(زبان ۹۵)

۳۱۵- با توجه به تعالیم پیشوایان دین، کارنامه عمل انسان چگونه است؟

- (۱) گزارش اعمال صادقانه و کاملاً واقعی، ثبت شده و نگهداری می‌شود.
- (۲) تصویر اعمال انسان به طور دقیق ثبت و ضبط گردیده و نمایان می‌شود.
- (۳) عمل انسان نمایان می‌شود، هر کس عین عمل خود را می‌بیند و حقیقت اعمال ثبت می‌شود.
- (۴) جنبه مادی و ظاهری عمل به جنبه باطنی و غیبی عمل ملحق می‌شود و به صورت یک شخص نمایان می‌گردد.

(هنر ۹۵)

۳۱۶- افسوس جهنمیان در قیامت، به چه علت است و بازداشتن از یاد خدا، نتیجه چیست؟

- (۱) عدم پذیرش درخواستشان از سوی خداوند - بی توجهی به خوردن اموال یتیمان
- (۲) عدم پذیرش درخواستشان از سوی خداوند - بی توجهی به انتخاب دوست صالح
- (۳) کوتاهی‌هایشان در دنیا - بی توجهی به انتخاب دوست صالح
- (۴) کوتاهی‌هایشان در دنیا - بی توجهی به خوردن اموال یتیمان

۳۱۷- تنها مصاحبی که مصاحبتش از انسان، در همه مراتب حیات، از او انفصال ناپذیر است، ..... می‌باشد که در عرصه قیامت ..... می‌شود.

(تهری ۹۳)

- (۱) صورت حقیقی اعمال - عین آن نمایان
- (۲) ایمان و اعتقاد راستین - عین آن نمایان
- (۳) صورت حقیقی اعمال - تصویر آن نمایش داده
- (۴) ایمان و اعتقاد راستین - تصویر آن نمایش داده

۳۱۸- یکی از زمینه‌های کشانده شدن به سوی جهنم «سرگرم کامرانی و نازپروردگی بودن است»، این مفهوم از دقت در کدام آیه شریفه به دست می‌آید؟

- (۱) جهنمیان پیش از این (در دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌ورزیدند.
- (۲) جهنمیان می‌گویند ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم.
- (۳) ما همراه بدکاران غرق در معصیت بودیم و روز رستاخیز را تکذیب می‌کردیم.
- (۴) ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم.

۳۱۹- مطابق با آیات قرآن کریم اگر بخواهیم در زمره بهشتیان باشیم باید در دنیا چگونه زندگی کنیم؟

- (۱) راستگو باشیم و برای رسیدن به آموزش پروردگار شتاب کنیم و خداوند را به علت عدم حزن و اندوه سپاس‌گزار باشیم.
- (۲) با پیامبران و راستگویان همنشین باشیم و در امانت خیانت نکنیم.
- (۳) همنشین راستگویان و نیکوکاران باشیم و با خداوند هم‌صحبت باشیم.
- (۴) در زمان توانگری و تنگدستی انفاق کنیم و خشم خود را فروبریم و از خطای مردم بگذریم.

۳۲۰- مطابق با آموزه‌های گرانامه و نورانی کلام الله مجید کدام یک در وصف جایگاه نیکوکاران در بهشت به درستی بیان شده است؟ (کانون فرهنگی آموزش ۹۸)

- (۱) پیامبران، شهیدان و صالحان جایگاه‌های یکسان در بهشت دارند.
- (۲) بهشت هفت در دارد که بهشتیان از آن درها وارد می‌شوند.
- (۳) چون بهشتیان سررسند، درهای آن را به روی خود گشوده می‌بینند.
- (۴) بهشتیان با خدا هم‌صحبت‌اند و به عبارت «الحمد لله رب العالمین» مترنم‌اند.

۳۲۱- به چه دلیل در روز قیامت ناله حسرت دوزخیان بلند می‌شود؟

- (۱) نگهبانان جهنم درخواست آنان، مبنی بر تخفیف گرفتن در عذاب را رد می‌کنند.
- (۲) در دنیا از محرومان دستگیری نمی‌کردند و همراه بدکاران در معصیت فرو رفته بودند.
- (۳) شیطان، بزرگان و سروران خود را عاملان گمراهی و ضلالت خود می‌دانستند.
- (۴) خداوند درخواست آنان برای بازگشت به دنیا و انجام عمل صالح را رد می‌کند.

(تهری ۹۵)

۳۲۲- دوزخیان با کدام بیان، دیگران را مقصر معرفی می‌کنند و پاسخ شیطان به آنان چیست؟

- (۱) بزرگان ما و شیطان، ما را گمراه ساختند - خدا به شما وعده راست داد و من به شما وعده دروغ دادم.
- (۲) بزرگان ما و شیطان، ما را گمراه ساختند - پیامبران دلایل روشنی برای شما آوردند، شما خود نپذیرفتید.
- (۳) شیطان و آرزوهای دنیایی، ما را گمراه ساختند - خدا به شما وعده راست داد و من به شما وعده دروغ دادم.
- (۴) شیطان و آرزوهای دنیایی، ما را گمراه ساختند - پیامبران دلایل روشنی برای شما آوردند، شما خود نپذیرفتید.

۳۲۳- کدام عبارت به ظاهر عمل اشاره دارد و هر انسانی، حقیقت عملش را در کدام عالم می‌بیند؟

- (۱) «یاکلون اموال الیتامی ظلماً» - قیامت
 (۲) «یاکلون اموال الیتامی ظلماً» - دنیا
 (۳) «اتما یاکلون فی بطونهم ناراً» - قیامت
 (۴) «اتما یاکلون فی بطونهم ناراً» - دنیا
- ۳۲۴- طبق وعده قرآن کریم زندگی چه کسانی در دنیا باعث می‌شود در باغ‌های بهشتی گرامی داشته شوند؟

- (۱) کسانی که امانت‌ها و عهد خود را رعایت کنند و به راستی ادای شهادت کنند.
 (۲) کسانی که برای رسیدن به آموزش پروردگار شتاب کنند و خشم خود را فروبرند.
 (۳) کسانی که نیکوکار بوده و از خطای مردم درگذرند و با ستم به خود به یاد خدا بیفتند.
 (۴) کسانی که وقتی مرگشان فرارسید همان لحظه توبه کنند.

۳۲۵- به بیان نبی گرامی اسلام ﷺ، همنشین جدایی‌ناپذیر انسان ..... او است که ثبت حقیقت آن به عهده ..... می‌باشد. (فراج از کشور ۹۱)

- (۱) عمل - فرشتگان (۲) ایمان - فرشتگان (۳) عمل - شاهدان (۴) ایمان - شاهدان

۳۲۶- کدام یک در مورد جایگاه نیکوکاران نادرست است؟

- (۱) در یکنواختی کامل به سر می‌برند.
 (۲) با پیامبران و راستگویان همنشین هستند.
 (۳) هم مردان و هم زنان در جوان‌ترین صورت و قیافه‌اند.
 (۴) همسران بهشتی عاشق و خرسند از همسر خود هستند.

۳۲۷- آن‌گاه که حسرت دوزخیان به هنگام عذاب برمی‌خیزد، با بیان چه جمله‌ای ناله حسرت سر می‌دهند و این آتش و عذاب دوزخ نمایانگر کدام رابطه میان عمل و آثار آن است؟

- (۱) ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم - محصول طبیعی عمل
 (۲) پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم، ما را از این‌جا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم - محصول طبیعی عمل
 (۳) ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم - عین خود عمل
 (۴) پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم، ما را از این‌جا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم - عین خود عمل
- ۳۲۸- پس از ورود پاکان به بهشت، فرشتگان با چه جمله‌ای آنان را مخاطب قرار می‌دهند و بالاترین نعمت بهشت، کدام است؟

- (۱) وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید - مقام خشنودی و رضایت
 (۲) وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید - همنشینی با پیامبر ﷺ
 (۳) خدای را سپاس که به وعده خود وفا کرد و این جایگاه زیبا را به شما عطا کرد - مقام خشنودی و رضایت
 (۴) خدای را سپاس که به وعده خود وفا کرد و این جایگاه زیبا را به شما عطا کرد - همنشینی با پیامبر ﷺ

۳۲۹- عذاب دردناک توصیف‌شده در قرآن کریم برای کدام گروه از جهنمیان آمده است؟

- (۱) تارکان نماز و دستگیری از محرومان
 (۲) انجام‌دهندگان کارهای زشت و توبه‌کنندگان به هنگام مرگ
 (۳) مرفهان در نعمت و اصرارکنندگان بر گناه‌های بزرگ
 (۴) انتخاب‌کنندگان دوستانی که آن‌ها را از یاد خدا غافل می‌کرد.

۳۳۰- «دستیابی به علم و آگاهی از راه مطالعه و تحقیق» و «پاسداری از نعمت سلامت به کمک ورزش و ریاضت»، به ترتیب پاداش و کیفر ..... است که وضع قوانین در تغییر آن به ترتیب مؤثر ..... و مؤثر ..... (انسانی ۹۳)

- (۱) طبیعی - طبیعی - نیست - نیست
 (۲) قراردادی - قراردادی - طبیعی - است - نیست
 (۳) طبیعی - قراردادی - نیست - است
 (۴) قراردادی - قراردادی - است - است

۳۳۱- کدام یک از موارد زیر از سخنان جهنمیان به هنگام حسرت آنان به دلیل عذاب جهنم نیست؟

- (۱) دریغ بر ما به خاطر کوتاهی‌هایی که در دنیا کردیم.
 (۲) اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم.
 (۳) ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم.
 (۴) ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم.

۳۳۲- بالاترین نعمت بهشت چیست و کدام مورد از ویژگی‌های بهشت است؟

- (۱) لقا - نعمت‌های خداوند موقت‌اند، اما ملال‌آور نیستند.
 (۲) خشنودی - نعمت‌های خداوند موقت‌اند، اما ملال‌آور نیستند.
 (۳) لقا - بهشتیان همواره احساس طراوت و تازگی می‌کنند.
 (۴) خشنودی - بهشتیان همواره احساس طراوت و تازگی می‌کنند.

۳۳۳- مطابق با آیات قرآن کریم برای این‌که در زمره بهشتیان باشیم برای کدامین عمل باید شتاب داشته باشیم؟

- (۱) رعایت عهد و امانت‌ها
 (۲) مواظبت بر نماز و ادای شهادت راستین
 (۳) راستگوبودن و همنشین‌شدن با نیکوکاران
 (۴) رسیدن به آموزش پروردگار

۳۳۴- پاسخ قطعی خداوند به دوزخیان در قیامت که نشأت گرفته از علم اوست، چیست و آن چه به انسان در روز قیامت به عنوان پاداش و کیفر اعمالش داده می شود دارای چه ویژگی ای است؟

(کانون فرهنگی آموزش ۹۸)

- (۱) شیطان و بزرگان و سرورانتان عامل اصلی گمراهی شما بودند. - تجسم اعمال
- (۲) شیطان و بزرگان و سرورانتان عامل اصلی گمراهی شما بودند. - صورت حقیقی اعمال
- (۳) اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می گیرید. - صورت طبیعی اعمال
- (۴) اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می گیرید. - جنبه باطنی اعمال

۳۳۵- «تغییر قوانین» و «تطبیق با قوانین» به ترتیب، مرتبط با کیفر و پاداش ..... و ..... می باشد و رعایت تناسب بین جرم و جریمه در کیفر ..... مطرح می شود.

(هنر ۹۱)

- (۱) قراردادی - طبیعی - قراردادی (۲) قراردادی - طبیعی - اخروی (۳) طبیعی - قراردادی - قراردادی (۴) طبیعی - قراردادی - اخروی

۳۳۶- بهشتیان با چه کسی / کسانی هم صحبت اند و این هم صحبتی مترنم بودن آنان به چه سخنی را در پی دارد؟

- (۱) فرشتگان - سلام و درود (۲) فرشتگان - خدایا تو پاک و منزه
- (۳) خداوند - سلام و درود (۴) خداوند - خدایا تو پاک و منزه

۳۳۷- بنا بر این فرمایش پیامبر رحمت، حضرت محمد ﷺ: «الدُّنْيَا مَرْعَاةُ الْآخِرَةِ» کدام مفهوم استنباط می گردد و منظور از «بذر سالم» در این تمثیل چیست؟

- (۱) آخرت، سرای عینیت یافتن اعمال است - انجام عمل صالح
- (۲) آخرت، سرای عینیت یافتن اعمال است - استعدادها و گرایش های انسان به خیر و نیکی
- (۳) در رستاخیز، پاداش عمل محصول طبیعی آن می باشد - استعدادها و گرایش های انسان به خیر و نیکی
- (۴) در رستاخیز، پاداش عمل محصول طبیعی آن می باشد - انجام عمل صالح

۳۳۸- بنا بر سخن رسول خدا ﷺ که می فرماید: «برای تو ناچار همنشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی شود...»، منظور از این همنشین چیست و در عرصه قیامت انسان اعمالش را چگونه می بیند؟

- (۱) نیات - عین عمل خود را می بیند. (۲) نیات - تصویری از اعمال نمایان است.
- (۳) کردار - عین عمل خود را می بیند. (۴) کردار - تصویری از اعمال نمایان است.

۳۳۹- پیامد کسانی که «کارهای زشت انجام دهند و هنگام مرگ توبه کنند» چگونه است؟

- (۱) توبه آن ها پذیرفته نیست و عذاب دردناکی برایشان فراهم شده است. (۲) توبه آن ها پذیرفته نیست ولی از عذابشان کم می شود.
- (۳) توبه آن ها پذیرفته است چون خداوند رحیم و غفور است. (۴) توبه آن ها پذیرفته است ولی عذاب داده می شوند.

۳۴۰- چرا آتش بسیار سخت و سوزاننده جهنم از درون جان دوزخیان شعله می کشد و یکی از اعمالی که سبب این واقعه می شود، کدام است؟

(کانون فرهنگی آموزش ۹۸)

- (۱) زیرا حاصل عمل خود انسان ها است. - «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا»
- (۲) زیرا حاصل عمل خود انسان ها است. - «أَتْمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا»
- (۳) زیرا تصویر اعمال انسان باید عیان گردد. - «أَتْمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا»
- (۴) زیرا تصویر اعمال انسان باید عیان گردد. - «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا»

۳۴۱- حقیقت کدام عمل، خوردن آتش است و این حقیقت در کدام عالم قابل مشاهده است؟

- (۱) غیبت کردن - دنیا (۲) غیبت کردن - قیامت
- (۳) خوردن مال یتیمان به ناحق - قیامت (۴) خوردن مال یتیمان به ناحق - دنیا

۳۴۲- پاسخ محکم و قطعی خداوند خطاب به دوزخیان خواهان بازگشت به دنیا برای انجام عمل صالح، چیست؟

- (۱) آیا رسولانی از خودتان برایتان نیامدند تا آیات پروردگارتان را برای شما بخوانند و شما را از دیدار امروزتان بیم دهند؟
- (۲) آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می خواست، به راه آید؟
- (۳) هرگز! این صرفا سخنانی است که او می گوید.
- (۴) آیا زمین خدا گسترده نبود تا در آن مهاجرت کنید؟

۳۴۳- چرا بهشت برای نیکوکاران به این دلیل موصوف به «دارالسلام» است و بهشتیان به کدام جمله مترنم اند؟

- (۱) خالی از درد و رنج و ناراحتی و نقصان است - «خداوند را سپاس»
- (۲) خالی از درد و رنج و ناراحتی و نقصان است - «خدایا تو پاک و منزه»
- (۳) خازنان بهشت با سلام به استقبال آنان می شتابند - «خدایا تو پاک و منزه»
- (۴) خازنان بهشت با سلام به استقبال آنان می شتابند - «خداوند را سپاس»

۳۴۴- مجازات و پاداشی که امکان هیچ‌گونه ظلم و ستمی در آن وجود ندارد، چگونه است؟

- (۱) تناسب بین جرم و عمل در آن برقرار باشد.
- (۲) عین عمل دریافت گردد.
- (۳) بازتاب طبیعی عمل باشد.
- (۴) قراردادی و طرفینی باشد.

۳۴۵- کدام مورد از تشابهات برزخ و قیامت است؟

- (۱) حیات روحی
- (۲) بازبودن پرونده عمل
- (۳) محدودبودن آگاهی‌های انسان
- (۴) قابل مشاهده بودن حقیقت عمل

۳۴۶- آتش دوزخ، از چه جهت از درون جان دوزخیان زبانه می‌کشد و مخاطب سخنان بهشتیان چه کسی / کسانی‌اند؟

- (۱) برخاسته از نیت و مقاصد آنان - دوزخیان
- (۲) حاصل عمل اختیاری خود انسان‌ها - دوزخیان
- (۳) برخاسته از نیت و مقاصد آنان - خداوند
- (۴) حاصل عمل اختیاری خود انسان‌ها - خداوند

۳۴۷- در بیان آیات قرآنی، منظور از رستگاری بزرگی که بهشتیان به آن مسرورند چیست و به چه دلیلی آنان خدا را سپاس می‌گویند؟

(کانون فرهنگی آموزش ۹۸)

- (۱) بالاترین نعمت بهشت - زیرا حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی دور کرده است.
- (۲) بالاترین نعمت بهشت - چون همنشینانی نیکو در بهشت دارند، همچون شهیدان و نیکوکاران.
- (۳) مقام خشنودی خدا - زیرا هر چه دل‌هایشان تمنا کند و دیدگانشان را خوش آید، آماده می‌بیند.
- (۴) مقام خشنودی خدا - چون نعمت‌های بهشت، دائمی است و هیچ‌گاه خستگی و سستی و ملالت نمی‌آورد.

۳۴۸- «نتیجه مطالعه کردن، همان دستیابی به علم و آگاهی است»، این مفهوم بیانگر چیست و مثال دیگر آن چه می‌باشد؟

- (۱) تجسم خود عمل است - آتشی است که نتیجه خوردن اموال یتیم است
- (۲) تجسم خود عمل است - تندرستی است که نتیجه ورزش روزانه است
- (۳) نتیجه طبیعی خود عمل است - آتشی است که نتیجه خوردن اموال یتیم است
- (۴) نتیجه طبیعی خود عمل است - تندرستی است که نتیجه ورزش روزانه است

۳۴۹- با توجه به این سخن پیامبر اکرم ﷺ که فرمود: «الدنيا مزرعة الآخرة» زمین مناسب برای داشتن زراعتی پرمحصول در آخرت، چیست و چه چیزی نقش بذر سالم را داشته و آبیاری به موقع و مناسب این زمین، با کدام مورد صورت می‌پذیرد؟

- (۱) دل - استعدادها و گرایش‌های پاک - اعمال نیک
- (۲) عقل - استعدادها و گرایش‌های پاک - اعمال نیک
- (۳) دل - اعمال نیک - استعدادها و گرایش‌های پاک
- (۴) عقل - اعمال نیک - استعدادها و گرایش‌های پاک

۳۵۰- چرا آتش جهنم، از درون جان جهنمیان شعله می‌کشد و ورود جهنمیان به جهنم به چه صورتی است؟

- (۱) سوزاننده و غیرمادی است - فردی
- (۲) سوزاننده و غیرمادی است - گروهی
- (۳) حاصل عمل خود انسان‌هاست - فردی
- (۴) حاصل عمل خود انسان‌هاست - گروهی

۳۵۱- با توجه به آیه مبارکه «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالِ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا...»، نتیجه خوردن مال یتیم چیست و این آیه به کدام نوع رابطه میان عمل و کیفر

آن اشاره دارد؟

- (۱) فروبردن آتشی در شکم است - تجسم خود عمل است
- (۲) فروبردن آتشی در شکم است - نتیجه طبیعی خود عمل است
- (۳) ورود به آتشی جاویدان است - تجسم خود عمل است
- (۴) ورود به آتشی جاویدان است - نتیجه طبیعی خود عمل است

۳۵۲- پرداخت دستمزد به کارگر و ابتلا به سرطان در اثر استعمال مواد مخدر، هر کدام تحت کدام پاداش یا کیفر قرار می‌گیرند؟

- (۱) طبیعی - طبیعی
- (۲) قراردادی - طبیعی
- (۳) طبیعی - قراردادی
- (۴) قراردادی - قراردادی

۳۵۳- ترنم لبان بهشتیان چیست و در آیات وحی الهی درجات بهشتیان چگونه توصیف شده است؟

- (۱) تنزیه - هریک از بهشتیان در درجه‌ای خاص از بهشت قرار می‌گیرند
- (۲) سپاس - هریک از بهشتیان در درجه‌ای خاص از بهشت قرار می‌گیرند
- (۳) تنزیه - همه بهشتیان در درجه‌ای اعلاهی بهشت قرار دارند
- (۴) سپاس - همه بهشتیان در درجه‌ای اعلاهی بهشت قرار دارند

۳۵۴- با توجه به آیات قرآن کریم، سخن فرشتگان عذاب خطاب به دوزخیان در عالم قیامت، چیست و آیه مبارکه «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالِ الْيَتَامَىٰ

ظُلْمًا أَلْمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا» کدام مفهوم را در آخرت ترسیم می‌نماید؟

- (۱) نادیده گرفتن درخواست آنان مبنی بر بازگشت به دنیا به منظور انجام حسنات - همانندی عمل با کیفر
- (۲) ملامت و سرزنش آنان مبنی بر نادیده گرفتن نشانه‌های الهی و انذار فرستادگان او - همانندی عمل با کیفر
- (۳) ملامت و سرزنش آنان مبنی بر نادیده گرفتن نشانه‌های الهی و انذار فرستادگان او - یکی بودن کیفر با عمل
- (۴) نادیده گرفتن درخواست آنان مبنی بر بازگشت به دنیا به منظور انجام حسنات - یکی بودن کیفر با عمل

۳۵۵- تنظیم زندگی و برنامه‌ریزی برای آن با آگاهی کامل، از طریق کدام رابطه ممکن خواهد بود و «تبدیل قوانین» ویژگی کدام نوع رابطه و آثار آن است؟

- (۱) قراردادی - قراردادی
(۲) طبیعی - قراردادی
(۳) طبیعی - طبیعی
(۴) قراردادی - طبیعی

۳۵۶- آن‌جا که دوزخیان به امید وساطت نگهبانان جهنم برای تخفیف مجازات، به آن‌ها روی می‌آورند، فرشتگان چه می‌گویند و واکنش دوزخیان به این سخن چیست؟

- (۱) آیا به شما در دنیا عمر کافی ندادیم؟ - تصدیق
(۲) آیا به شما در دنیا عمر کافی ندادیم؟ - تکذیب
(۳) مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ - تصدیق
(۴) مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ - تکذیب

۳۵۷- فرشتگان در پاسخ به چه گروهی می‌گویند: «مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند»؟

- (۱) گناهکارانی که از خداوند می‌خواهند به دنیا بازگردند و عمل صالح انجام دهند.
(۲) گناهکارانی که می‌گویند: پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما گمراه بودیم.
(۳) گناهکارانی که از نگهبانان جهنم می‌خواهند که از خداوند تخفیفی بگیرند.
(۴) گناهکارانی که ناله حسرتشان برمی‌خیزد و می‌گویند: ای کاش ما خدا را فرمان می‌بردیم.
۳۵۸- منطبق با آیات قرآن کریم کدام‌یک از موارد زیر از زمینه‌های کشانده‌شدن به سوی جهنم می‌باشد؟

- (۱) اصرار بر گناه و ترک نماز و عدم دستگیری از محرومان
(۲) پیروی از شیطان و بزرگان، که بر جهتمیان تسلط داشتند.
(۳) عدم پیروی از پیامبران با توجه به این‌که نگهبان و حافظ مردم بودند.
(۴) اصرار بر جهل و دوری از عقل که راه سعادت را به آن‌ها نشان می‌دهد.

(ریاضی ۹)

۳۵۹- پس از این‌که دوزخیان دچار عذاب شدند، ناله حسرتشان برمی‌خیزد و می‌گویند: .....

- (۱) بزرگان ما و شیطان با وعده‌های دروغ سبب گمراهی ما شدند
(۲) ای کاش ما خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر خدا را اطاعت می‌کردیم
(۳) ما را از این‌جا بیرون بر؛ اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم
(۴) پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم؛ ما را مشمول عفو خود گردان

۳۶۰- چرا بهشت، دارالسلام است و چه کسانی در بهشت همنشین بهشتیان‌اند؟

- (۱) زیرا در آن خداوند را به علت وفا به وعده‌اش سپاس می‌گویند - نیکوکاران
(۲) زیرا در آن خداوند را به علت وفا به وعده‌اش سپاس می‌گویند - فرشتگان
(۳) زیرا در آن هیچ نقصان و اندوه و غصه‌ای نیست - نیکوکاران
(۴) زیرا در آن هیچ نقصان و اندوه و غصه‌ای نیست - فرشتگان

۳۶۱- عالی‌ترین و کامل‌ترین محاکمه در کدام عالم اتفاق می‌افتد و به چه صورت است؟

- (۱) برزخ - شخص آن‌چه را که انجام داده است، همراه خویش می‌بیند
(۲) قیامت - شخص آن‌چه را که انجام داده است، همراه خویش می‌بیند
(۳) برزخ - گزارشی از اعمال انسان به وسیله فرشتگان نمایش داده می‌شود
(۴) قیامت - گزارشی از اعمال انسان به وسیله فرشتگان نمایش داده می‌شود

۳۶۲- ظرف تحقق این سخن شیطان «خداوند به شما وعده حق داد و من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم» کدام عالم بوده و از ویژگی‌های بارز این عالم چیست و مخاطبان این سخن چه کسانی‌اند؟

- (۱) برزخ - هم‌چنان پرونده اعمال انسان‌ها باز است و تحت تأثیر برخی اعمال دنیوی آن‌ها قرار می‌گیرد - همه اهل دوزخ
(۲) قیامت - کار از کار گذشته و فرصتی برای توبه باقی نمانده است - همه انسان‌ها
(۳) برزخ - هم‌چنان پرونده اعمال انسان‌ها باز است و تحت تأثیر برخی اعمال دنیوی آن‌ها قرار می‌گیرد - همه انسان‌ها
(۴) قیامت - کار از کار گذشته و فرصتی برای توبه باقی نمانده است - اهل دوزخ

۳۰۸- گزینه «۲» بالاترین درجهٔ بهشت «لقا و خشنودی خداوند»

است. بهشتیان به عبارت «خدایا تو پاک و منزهی» مترنم‌اند.

۳۰۹- گزینه «۴» بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): در رابطهٔ قراردادی سعی بر برقراری عدالت است. ✕

گزینه (۲): در قیامت عین عمل انسان نمایش داده می‌شود. ✕

گزینه (۳): انسان در قیامت باطن اعمالش را می‌بیند. ✕

گزینه (۴): پاداش و کیفر محصول طبیعی عمل تغییرناپذیر است. ✓

۳۱۰- گزینه «۱» حدیث «الدنیا مزرعة الآخرة» یعنی هر چه در

دنیا بکار در آخرت برداشت می‌کند، پس سرنوشت ابدی انسان براساس رفتار کنونی او در دنیا تعیین می‌شود.

۳۱۱- گزینه «۲» رابطهٔ طبیعی تغییرپذیر نیست و انسان باید

خود را با آن هماهنگ کند. در رابطهٔ قراردادی با وضع قوانین جدید می‌توان رابطه‌ها را تغییر داد.

۳۱۲- گزینه «۴» در آیهٔ «لیجمعنکم الی یوم القیامة لاریب فیه ومن

اصدق من الله حدیثاً» خداوند با بیان صداقت خود بر وقوع معاد تأکید می‌کند.

آیهٔ ۱۸ سورهٔ نساء: «برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی

که مرگ یکی از آن‌ها فرارسد می‌گوید: الان توبه کردم. توبه نیست و این‌ها

کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کردیم.»

۳۱۳- گزینه «۱» سخن بهشتیان: «خدای را سپاس که به وعدهٔ

خود وفا کرد و این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد.»

۳۱۴- گزینه «۱» امکان وضع قوانین و تغییر پاداش و یا کیفری

که محصول طبیعی عمل است وجود ندارد؛ به همین دلیل انسان باید خود

را با آن تطبیق دهد و با آگاهی کامل از آن سود ببرد.

۳۱۵- گزینه «۳» در نامهٔ عمل انسان خود عمل نمایان است و

هر کس عین عملش را می‌بیند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): نامهٔ عمل گزارش نیست.

گزینه (۲): تصویر عمل نیست بلکه خود عمل است.

گزینه (۴): نامهٔ عمل به صورت شخص نمایان نمی‌شود.

۳۱۶- گزینه «۳» دوزخیان در قیامت می‌گویند: «دریغ بر ما

به خاطر آن کوتاهی‌هایی که کردیم.» عبارت «دریغ بر ما» نشان‌دهندهٔ

افسوس آن‌هاست.

و همچنین آن‌ها می‌گویند: «ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود

انتخاب نمی‌کردیم، او ما را از یاد خدا بازداشت.»

۳۲۷- گزینۀ «۳» در این حال، ناله حسرت دوزخیان برمی‌خیزد

و می‌گویند: ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم. عذاب و پاداش در آخرت، عین عمل انسان است.

۳۲۸- گزینۀ «۲» فرشتگان به بهشتیان می‌گویند: «وارد بهشت

شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید.»

بالاترین نعمت بهشت، خشنودی خداوند است.

۳۲۹- گزینۀ «۲» عذاب دردناک جهنم توصیفی است که فقط در

آیه ۱۸ سوره نساء بیان شده است: «برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی که مرگ یکی از آن‌ها فرارسد می‌گوید: الان توبه کردم، توبه نیست و این‌ها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم است.

۳۳۰- گزینۀ «۱» هم «دستیابی به علم و آگاهی از راه مطالعه و تحقیق»

و هم «پاسداری از نعمت سلامت به کمک ورزش و ریاضت»، از پاداش‌های طبیعی عمل هستند. در پاداش و جزای طبیعی عمل، وضع قوانین برای تغییر، مؤثر نیست.

دقت کنید، تنها در پاداش و جزای قراردادی می‌توان با وضع قوانین جدید، تغییر ایجاد کرد.

۳۳۱- گزینۀ «۲» وقتی از درون جهنمیان آتش شعله می‌کشد،

ناله حسرتشان بلند می‌شود و می‌گویند: «ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم ... ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم ... دریغ بر ما به خاطر کوتاهی‌هایی که در دنیا کردیم.» سخن «اگر به دنیا بازگردیم ...» را دوزخیان به خدا می‌گویند.

۳۳۲- گزینۀ «۴» بالاترین نعمت بهشت، خشنودی خداوند است.

نعمت‌های بهشت دائمی‌اند و بهشتیان همواره احساس طراوت و تازگی می‌کنند.

۳۳۳- گزینۀ «۴» با توجه به آیه ۱۳۳ سوره آل عمران «و شتاب کنید

برای رسیدن به آموزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن آسمان‌ها و زمین است» برای رسیدن به بهشت باید در طلب آموزش از خداوند شتاب کنیم.

۳۳۴- گزینۀ «۴» پاسخ قطعی خداوند به دوزخیان این است که «آیا

در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست به راه راست آید، ما می‌دانیم (علم الهی) اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می‌گیرید.»

آنچه به انسان در روز قیامت به عنوان پاداش و کیفر داده می‌شود و همان تجسم اعمال، صورت حقیقی عمل، جنبه باطنی عمل، خود عمل و عین عمل است.

۳۳۵- گزینۀ «۱» در کیفر و پاداش قراردادی، می‌توان با وضع

قوانین جدید (تغییر در قوانین)، کیفر و پاداش را تغییر داد؛ آن چه اهمیت دارد، رعایت تناسب بین جرم و جریمه در کیفر است تا عدالت برقرار شود.

در کیفر و پاداش نتیجه طبیعی خود عمل، امکان تغییر وجود ندارد و باید خود را با آن هماهنگ کنیم و با آگاهی کامل از آن برنامه زندگی خود را

تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنیم.

۳۳۶- گزینۀ «۴» بهشتیان با خداوند هم‌صحبت‌اند و لب‌هایشان

همواره به «خدایا تو پاک و منزّهی» مترنم است.

۳۳۷- گزینۀ «۲» در آخرت، جزا و پاداش عمل، عین عمل است،

نه رابطه قراردادی یا طبیعی.

بذر سالم ← استعدادها و گرایش‌های انسان به خیر و نیکی.

دقت کنید که همواره در سؤالات کنکور سراسری بین ۱ تا ۴ سؤال از اندیشه

و تحقیق مطرح می‌شوند. پس لازم است آن‌ها را به خوبی یاد بگیرید.

۳۱۷- گزینۀ «۱» با توجه به سخن رسول اکرم صلی الله علیه و آله، تنها همنشینی

که در دنیا و پس از مرگ همراه ما خواهد بود، کردار (اعمال) ماست. در روز قیامت هر کس عین عمل خود را می‌بیند.»

دقت کنید، در قیامت گزارش یا تصویر عمل نشان داده نمی‌شود، بلکه خود عمل نمایان می‌شود.

۳۱۸- گزینۀ «۱» آیات ۴۵ و ۴۶ سوره واقعه «جهنمیان» پیش از

این (در دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌کردند. به سرگرم کامرانی و نازپروردگی بودن از ویژگی‌های جهنمیان اشاره می‌کند.

۳۱۹- گزینۀ «۴» بررسی گزینه‌ها: گزینۀ (۱): سپاس‌گزاری از

خدا به علت عدم حزن و اندوه از ویژگی‌های بهشتیان در دنیا نیست.

گزینۀ (۲): همنشینی با پیامبران و راستگویان از ویژگی‌های بهشتیان در دنیا نیست.

گزینۀ (۳): صحبت کردن با خدا از ویژگی‌های بهشتیان در دنیا نیست.

گزینۀ (۴): با توجه به آیات ۱۳۳ تا ۱۳۵ سوره آل عمران انفاق و فروخوردن خشم و بخشیدن دیگران از ویژگی‌های بهشتیان است.

۳۲۰- گزینۀ «۳» چون بهشتیان سررسند، درهای آن را به روی خود

گشوده می‌بینند. یعنی درهای بهشت برای استقبال از بهشتیان از قبل گشوده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینۀ (۱): یک جایگاه مخصوص پیامبران و صدیقان و یک جایگاه مخصوص شهیدان است.

گزینۀ (۲): بهشت هشت در دارد.

گزینۀ (۴): بهشتیان به جمله «خدایا تو پاک و منزّهی» مترنم‌اند.

۳۲۱- گزینۀ «۲» در روز قیامت، ناله حسرت دوزخیان بلند می‌شود

و می‌گویند: «ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم و همراه بدکاران در معصیت خدا فرو رفته بودیم.»

۳۲۲- گزینۀ «۱» آنان (دوزخیان) گاهی دیگران را مقصر می‌شمارند

و می‌گویند: بزرگان ما و شیطان سبب گمراهی ما شدند. شیطان می‌گوید: «خداوند به شما وعده حق داد ...»

۳۲۳- گزینۀ «۱» ظاهر عمل ← خوردن اموال یتیمان ←

«یاکلون اموال الیتامی»

حقیقت عمل ← خوردن آتش ← «اتما یاکلون فی بطونهم ناراً»

انسان حقیقت عملش را در قیامت می‌بیند.

۳۲۴- گزینۀ «۱» گرمای داشته شدن در باغ‌های بهشت فقط در

آیات ۳۲ تا ۳۵ سوره معارج بیان شده است: «و آن‌ها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند و آن‌ها که به راستی ادای شهادت کنند و آن‌ها که

بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ‌های بهشتی گرمای داشته می‌شوند.»

۳۲۵- گزینۀ «۱» پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله در حدیثی فرمودند: «برای تو

ناچار همنشینی خواهد بود ... آن همنشین، کردار توست.» فرشتگانی که کارنامه عمل انسان را تنظیم می‌کنند، حقیقت اعمال را ثبت و نگهداری می‌کنند.

۳۲۶- گزینۀ «۱» بهشتیان با پیامبران و راستگویان همنشین‌اند.

مردان و زنان در جوان‌ترین صورت و قیافه‌اند. همسران بهشتی نیز عاشق و خرسند از همسر خود هستند.

بهشتیان هر چه تمنا کنند، به دست می‌آورد و هیچ‌گاه در یکنواختی نیستند.

بهشتیان خدا را سپاس می‌گویند که حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی دور کرده است.

۳۴۸- گزینه «۴» دستیابی به علم و آگاهی، نتیجه طبیعی مطالعه کردن

و تندرستی نتیجه طبیعی ورزش روزانه است. اما آتشی که نتیجه خوردن مال یتیم است، مربوط به تجسم خود عمل می‌باشد.

۳۴۹- گزینه «۱» زمین مناسب (برای داشتن زراعتی پرمحصول)،

دل است که استعداد و گرایش‌های انسان، نقش بذر سالم را داشته و آبیاری به موقع و مناسب این زمین، با انجام عمل صالح صورت می‌پذیرد.

۳۵۰- گزینه «۴» آتش جهنم حاصل عمل خود انسان‌هاست؛ به

همین دلیل، از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد.

جهنمیان به صورت گروه گروه وارد جهنم می‌شوند.

۳۵۱- گزینه «۱» با توجه به آیه «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ...»، نتیجه

خوردن مال یتیم، خوردن آتش است که تجسم خود عمل می‌باشد. باطن و حقیقت خوردن مال یتیم، خوردن آتش است.

۳۵۲- گزینه «۲» پرداخت دستمزد چون با قراردادهای و وضع

قوانین جدید قابل کم و زیاد شدن است، قراردادی است، اما ابتلا به سرطان در اثر استعمال مواد مخدر، چون به قوانین بهداشتی و طبیعی مربوط است، جزء کیفرهای طبیعی است.

۳۵۳- گزینه «۱» همیشه به خاطر داشته باشید:

الف) حمد و سپاس ← «الحمد لله»

ب) تنزیه و بری داشتن ← «سبحانك»

بهشتیان به «سبحانك اللهم: خدایا تو پاک و منزهی» که بیانگر تنزیه خداوند است؛ مترجم‌اند. هریک از بهشتیان در درجه‌ای خاص از بهشت قرار می‌گیرند.

۳۵۴- گزینه «۲» اولین سخن فرشتگان مأمور جهنم، ملامت کردن

جهنمیان به دلیل توجه نکردن به انذار فرستادگان الهی و آیات پروردگار است. آیه «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ...» بیانگر تجسم عین اعمال است.

۳۵۵- گزینه «۲» ما نمی‌توانیم با وضع قوانین، نتیجه طبیعی

خود عمل را تغییر دهیم؛ پس باید با آگاهی کامل، برنامه زندگی خود را به گونه‌ای تنظیم کنیم که سعادت ما را تأمین کند.

اما با تبدیل قوانین در روابط قراردادی می‌توان کیفر یا پاداش را تغییر داد.

۳۵۶- گزینه «۳» دوزخیان برای تخفیف در مجازات به نگهبانان

دوزخ روی می‌آورند. آن‌ها به دوزخیان می‌گویند: «مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟» دوزخیان نیز می‌گویند: «بلی (تصدیق می‌کنند)».

۳۵۷- گزینه «۳» گناهکاران به نگهبانان جهنم روی می‌آورند تا

آن‌ها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند، ولی فرشتگان می‌گویند: «مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند».

۳۵۸- گزینه «۱» بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: با توجه به آیات ۴۳ تا ۴۶ سوره مدثر ترک نماز و کمک نکردن به محرومان و با توجه به آیات ۴۵ و ۴۶ سوره واقعه اصرار بر گناه از زمینه‌های جهتمی‌شدن است.

گزینه «۲»: شیطان و بزرگان هیچ‌گاه بر جهتمیان تسلط نداشته‌اند.

گزینه «۳»: پیامبران حافظ و نگهبان مردم نیستند.

گزینه «۴»: راه سعادت را خداوند به وسیله پیامبران به انسان نشان می‌دهد.

۳۳۸- گزینه «۳» با توجه به سخن پیامبر ﷺ، کردار و اعمال ما همیشه همراه ما هستند و هیچ‌گاه از ما جدا نمی‌شوند و در قیامت، عین عمل مجسم می‌شود.

۳۳۹- گزینه «۱» با توجه به آیه ۱۸ سوره نساء می‌فهمیم کسانی

که هنگام مرگ توبه می‌کنند توبه‌شان پذیرفته نمی‌شود و عذابی دردناک برایشان فراهم می‌شود.

۳۴۰- گزینه «۱» آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است. این

آتش حاصل عمل خود انسان‌ها است (علت) و برای همین، از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد (معلول).

به عنوان مثال، کسی که مال یتیمی را به ناحق می‌خورد: «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا» اگر باطن و چهره واقعی عمل او در همین دنیا برملا شود، همگان خواهند دید که او در حال خوردن آتش «آما یا کولون فی بطونهم نارا» است.

۳۴۱- گزینه «۳» حقیقت عمل خوردن مال یتیمان به ناحق،

خوردن آتش است و حقیقت اعمال در قیامت قابل مشاهده است.

۳۴۲- گزینه «۲» پاسخ قطعی خداوند به دوزخیان این است که «آیا

در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست، به راه آید؟» بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: این سخن در کتاب قدیم بوده و مربوط به برزخ است.

گزینه «۳»: سخن خداوند به کسانی است که در برزخ تقاضای بازگشت به دنیا را می‌کنند.

گزینه «۴»: سخن فرشتگان به دوزخیان در برزخ است.

۳۴۳- گزینه «۲» «خازن بهشت یا جهنم» به معنی «نگهبانان

بهشت یا جهنم» است.

بهشت برای آنان (بهشتیان) سرای سلامتی (دارالسلام) است؛ و هیچ نقصانی، اندوهی، غصه‌ای، خوف و ترسی و ... نیست. بهشتیان با خدا هم‌صحبت‌اند و به جمله «خدایا! تو پاک و منزهی!» مترجم‌اند.

۳۴۴- گزینه «۲» مجازات و پاداش در قیامت، عین عمل است.

پس در مجازات و پاداش اخروی که عین عمل است، به کسی ظلم نمی‌شود.

۳۴۵- گزینه «۱» روح هم در برزخ و هم در قیامت حیات دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: پرونده عمل به واسطه اعمال ماناخر در برزخ باز است، اما در قیامت پرونده عمل بسته می‌شود.

گزینه «۳»: انسان در قیامت کامل‌ترین آگاهی را داراست و سطح آگاهی بیشتری نسبت به برزخ دارد.

گزینه «۴»: در برزخ، حقیقت عمل قابل مشاهده نیست، اما در قیامت حقیقت عمل قابل مشاهده است.

۳۴۶- گزینه «۴» آتش جهنم بسیار سخت و سوزاننده است. این

آتش حاصل عمل خود انسان‌هاست و از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد. بهشتیان با خداوند هم‌صحبت‌اند.

۳۴۷- گزینه «۱» بالاترین نعمت بهشت مقام خشنودی خداوند

است که بهشتیان از این رستگاری بزرگ مسرورند. (بخش اول همه گزینه‌ها صحیح است).

در این حال، ناله حسرت دوزخیان برمی‌خیزد و **گزینه ۲- ۳۵۹**

می‌گویند: «ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم.»

بهبشت دارالسلام است، زیرا در آن هیچ نقصان **گزینه ۳- ۳۶۰**

و غم و اندوهی نیست.

بهبشتیان همنشین پیامبران، راستگویان، شهیدان و نیکوکارانند.

عالی‌ترین و کامل‌ترین محاکمه در قیامت است؛ **گزینه ۲- ۳۶۱**

زیرا در آن‌جا، هر کس دقیقاً همان عملی را که انجام داده است، می‌بیند.

شیطان در قیامت که کار از کار گذشته و فرصتی **گزینه ۴- ۳۶۲**

برای توبه باقی نمانده است، خطاب به جهنمیان (اهل دوزخ) می‌گوید: «خداوند

به شما وعده حق داد و من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم.»